

פסוק כד

ויהי כמשלוש חדשים.

היינו שלא עשתה תמר כלום להודיע על מעשיה – עד שנתגלה הדבר מאליו. זה כמש"כ: "כן דרך אשה מנאפת אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און" (משלי ל כ). שם לעיל כתוב: "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים. דרך הנשר בשמים, דרך נחש עלי צור, דרך אניה בלב ים, ודרך גבר בעלמה." כבר דברנו על הקשר כל זה לפרשתנו, ליהודה הגבר שנטה אל העלמה אל הדרך וכו' וכו'.

ומיד אחר זה כתוב שם: "תחת שלוש רגזה ארץ ותחת ארבע לא תוכל שאת. תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. תחת שנואה כי תבעל ושפחה כי תירש גברתה." אף כאן, ויהי כמשלוש חדשים רגזה ארץ – תמר לכאורה זנתה ויהודה מתרגז, אבל באמת הרה עם זרע המלוכה. העבד כי ימלוך הוא דוד, כמו שנאמר אליו על ידי נבל: "היום רבו עבדים המתפרצים איש מפני אדוניו" (ש"א כה ז). והנבל השבע לחם אינו אלא נבל שלא נתן מלחמו לדוד: "ולקחתי את לחמי...". (שם פסוק יא). שנואה כי תבעל היא לאה, שפחה היורשת גברתה – איני יודע.

ויוגד ליהודה לאמר.

לשון זה מקביל למה שנאמר לעיל בפרשה ויוגד לתמר לאמר, כמש"ב: לה נאמר שחמיה עולה לגזיזת הצאן ומתנחם על מות אשתו ובניו בעוד שהיא נשארת בבגדי אלמנותה – שיהודה בוגד בה; לו נאמר שהיא זנתה – שהיא בגדה בו. ועולה השאלה: מי צודק? האם יהודה בגד בה או שהיא בגדה בו, עד שהכריע יהודה ואומר "צדקה ממני!"

הוציאוה.

כמשפט נערה המאורסה שזינתה, ככתוב "והוצאתם את שניהם" (דברים כב כד).

נבאר למה חיכתה תמר עד כה לגלות מה שעשתה – למה חיכתה עד שהיא כמעט נשרפה?

יש בזה ב' פנים. אחד על פי שה"ש פרקים ז-ח, המקבילים לפרשתנו, כמו שבארנו. שם כתוב: "כי עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו בוז יבוזו לו." יהודה היה חשוף לבוז בהיותו מחזר אחר אהבה בהונו, בעוד שבאמת היתה אהבת תמר אליו עזה כמות, רשפיה רשפי אש: היא מוכנת להחשף לסכנת שריפה בעד אהבה זו.

זה פן אחד במעשה תמר, שהיא מראה תוקף אהבתה ליהודה. כן יוצא גם מפרשת שמשון המקבילה לפרשתנו (כמש"ב בשיעורים הקודמים). כי שמשון חד חידה לפלשתים: מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא

מתוק (שופטים יד יד). הפלשתים, כדי לגלות את פתרון החידה, איימו על אשת שמשון ואמרו לה: "פתי את אישך... פן נשרוף אותך ואת בית אביך באש." היא עשתה כן, ואמרה אליו: "רק שנאתני ולא אהבתני החידה חדת לבני עמי ולי לא הגדתה." שמשון הגיד לה וחרה אפו ועזבה. לימים, פקד אותה בגדי עזים, ולא נתנו אביה לבוא אליה, מפני שחשב ששנאה שמשון ולכן נתן אותה למרעהו. שמשון כעס והתנקם בפלשתים, והם עלו ושרפו את האשה ואביה באש.

בפרשתנו, תמר חשופה לשריפת אש; אף בפרשת שמשון כן, אלא ששם בסוף היא נשרפה. שם, האשה מתחננת – מחמת פחד השריפה – לבעלה שהוא לא אוהב אותה, בעוד שבאמת היא אינה נאמנת באהבתה אליו! ובכן, בסוף נעשתה היא לזונה נתונה למרעהו, ונשרפה: כאילו שמשון שונא אותה.

עפ"י יוצא כנ"ל: זה שתמר לא פחדה מהאש מראה את האהבה האמיתית, היא עזה כמות ולא ניתנת לקנייה בהון. תמר מראה דוקא שאיננה זונה.

הבנה זאת מעלה רעיון: הפלשתים ענו את שמשון ואמרו לו "מה עז מארי ומה מתוק מדבש?" כשאלה רטורית. אבל ניתן לענות על זה: אהבה! כאילו זו התשובה הנכונה לחידת שמשון החתן, אלא שהפלשתים לא מבינים את זה, וזאת מפני שהאשה היא זונה. אבל הדבר צריך בדיקה ועיון בפרשת שמשון.

ויש פן אחר בתכניתה של תמר שחיכתה עד שכמעט נשרפה. היא לא רק מראה תוקף אהבתה ליהודה, שחשפתה את עצמה למות בעד אהבתה אליו, אלא שהראתה את גודל נאמנותה ליהודה, שלא גילתה על סודו גם כאשר הדבר הגיע לסכנת מות אליה.

נקודה זאת נלמדת משה"ש פרק ח. שם יש מבחן: האם האשה חומה או דלת, זאת אומרת צנועה או זונה. היא מכרזת ואומרת "אני חומה." פרשה זאת מקבילה לתמר שנחשדה כזונה (דלת), אבל בעצם היתה נאמנת לבית יהודה. וכבר ביארנו (בשיעורים הקודמים) שפרשתנו כולה מרמזת לסוף שושלת המלוכה בימי יכניה, ושיבת תמר אל יהודה כשיבת עולי בבל, הבת השובבה השבה אל ה' בעלה. השיבה לה' בימי בית שני התחילה תקופה חדשה של קשר בינינו לה', היינו תקופת ביטול יצרא דע"ז (ואכמ"ל). זאת נעשתה על ידי חנניה, מישאל ועזריה (שה"ש רבה ז יג) שהיו כמעט נשרפים על קדושת השם. על פי זה מקושרים חמו"ע היטב למש"כ "הוציאוהו ותשרף", ואכן במדרש איתא שנדרה תמר שאם תמצא את הערבון תעמיד שלושה בנים שימסרו את עצמם להשרף באש למען ה'.

והנה, בפירוש "אם חומה" נחלקו רבי יוחנן ור"ל ואחרים (יומא דף ט: ופסיקתא דרב כהנא כו, פיסקא רני ושמחי, ע"ש). יש אומרים שהיו בני ישראל צריכים לשוב כולם בעלייה בחומה מבבל, ולא עשו כן, ויש אומרים שהיו צריכים להיות נאמנים לה' ולא לעבוד ע"ז, ועשו כן במסירות נפש של חמו"ע. נמצא, חומה מתפרשת או כ"נקבה תסובב גבר" (ירמיה לא כא), היינו שתחזר כנסת ישראל אחר היחס אל ה', או להיות נאמן ולא לזנות אחרי אלהים אחרים.

ושניהם עשתה תמר. היא סיבבה אחר יהודה והראתה את גודל נאמנותה אליו. זאת ועוד: ראה שם במדרש שה"ש רבה, שחמו"ע פנו אל הנביא יחזקאל לשמוע האם יציל אותם ה' מן האש. ה' אמר ליחזקאל לומר להם שלא יצילם (אכמ"ל), אבל זה מרמז לתום הנבואה המלווה את ביטול יצרא דע"ז. אחרי כן קבלו חמו"ע עליהם שגם אם ה' לא יצילם הם מוכנים להיות מושלכים לאש, ובסוף הצילם

ה'. והעניין: כי מחמת חטא ע"ז, ה"זנות" של בית ראשון, היו מוכרחים בני ישראל להראות שהם נאמנים לה' **גם בשעה שהוא עוזב אותם**. חמו"ע שלא יכרעו ולא ישתחוו לעבודה זרה סובלים כעע"ז, ה' מתייחס אליהם כאל זונים ממנו בה באותה שעה שהם נאמנים אליו.

וזהי חשיבות מעשה תמר. יהודה עצמו מתרגז אומר "הוציאוה ותשרף", בעוד שהיא לא זנתה. אדרבה! היא הרה ממנו. ובכל זה איננה מגלה על סודו אלא נכנעת אליו, לעשות כמו שיכריע הוא. אין נאמנות גדולה מזו. ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף היא. כי כך יעשה ה' לכנסת ישראל, באומרו אל הנביא יחזקאל שהוא מסכים שישרפו חמו"ע, אבל סוף סוף יתקיים עליהם ויצילם, בדיוק כמו שעשה יהודה.